

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

D E C I Z I E

cu privire la admiterea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și respingerea recursului declarat de Ion Eșanu,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Eșanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii,

împotriva deciziei din 09 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-524/24
NR. PIGD 2-22125593-01-2ra-23072024)*

Recursurile declarate după 01 septembrie 2023. Stabilirea eronată a cuantumului prejudiciului moral încasat în temeiul Legii nr.1545/1998.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. N. Moldovanu,
Curtea de Apel Chișinău, jud. D. Dulghieru, R. Pulbere, A. Pahopol,

09 septembrie 2026

Textul corespunde originalului

**Examinând în lipsa participanților la proces recursurile declarate de
Ministerul Justiției al Republicii Moldova și de Ion Eșanu,**

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Gheorghe Stratulat,

Elena Croitor, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 24 august 2022, Ion Eșanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, concretizată ulterior, solicitând încasarea sumei de 5.000 de lei, cu titlu de cheltuieli de judecată pentru efectuarea expertizei extrajudiciare, a sumei de 1.000.000 de lei cu titlu de prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

2. În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că, prin sentința din 29 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău a fost achitat de comiterea infracțiunii prevăzute de art.xxxxxx din Codul penal, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii. S-a emis o încheiere interlocutorie în privința faptelor de încălcare a legalității.

3. Prin decizia din 28 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins recursul procurorului în Procuratura municipiului Chișinău ca fiind nefondat, menținând hotărârea atacată fără modificări, fiind irevocabilă.

4. Reclamantul a precizat că motiv pentru tragerea sa la răspundere penală, potrivit rechizitoriului și ordonanței de punere sub învinuire, la 30 iunie 2019, în jurul orei 07:31, urmărind scopul eschivării de la recoltarea probelor biologice în cadrul examenului medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii ei, anterior fiind la volanul automobilului de model „xxxxx”, cu număr de înmatriculare xxxxx, în timp ce se afla în parcare la stația PECO „Vento”, amplasată pe str. N. Testemițanu nr.9/1, mun. Chișinău, a încălcat cerințele art.14 din Regulamentul Circulației Rutiere, potrivit căruia conducătorul de vehicul este obligat să se supună, la solicitarea polițistului, procedurii de testare a aerului expirat sau, după caz, examenului medical de recoltare a probelor biologice în vederea constatării alcoolemiei, consumului de droguri ori de alte substanțe psihotrope sau de medicamente cu efecte similare. Fiind suspectat de conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică, a fost supus de către colaboratorii Inspectoratului Național de Patrulare alcool-testerului „Drager”, însă a refuzat. Ulterior, fiind supus examinării alcoolscopice la DRN al MS RM, pentru stabilirea stării de ebrietate și a naturii acesteia s-a stabilit concentrația vaporilor de alcool în aerul expirat de 0,76 mg/l. Respectiv, în cadrul examinării, Ion

Eșanu a refuzat prelevarea probelor biologice și anume a probei de sânge, încălcând astfel prevederile pct.21 din HG nr.296 din 16 aprilie 2009 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de testare alcoolică și examinare medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei, care prevede că în cazul în care în urma examinării medicale se stabilește stare de ebrietate, recoltarea probelor biologice pentru determinarea concentrației alcoolului în sânge și a prezenței substanțelor stupefiante sau a medicamentelor cu efecte similare acestora în sânge și/sau urină este obligatorie. Organul de urmărire penală a calificat acțiunile lui Ion Eșanu în baza art.xxxxx din Codul penal, refuzul conducătorului mijlocului de transport de la recoltarea probelor biologice în cadrul examenului medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii ei. În rezultatul cercetării judecătorești, s-a constatat lipsa temeiului de tragere la răspundere penală și nevinovăția sa.

5. Cu referire la prevederile art.53 din Constituția Republicii Moldova, art. 1, art. 3 alin. (1), accentuând în special lit.c), f), alin.(2), art. 6, inserând lit.a), art. 10, art. 11 punctând lit.c),e),f),g) și art. 12 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545 din 25 februarie 1998 (Legea nr. 1545/1998) și art.219 din Codul de procedură penală, reclamantul a declarat că în cadrul dosarului penal, a fost supus practic reținerii de către colaboratorii de poliție, sub escortarea cărora s-a deplasat la Dispensarul Narcologic, unde i-au fost prelevate probele biologice în scopul depistării stării de alcoolemie. Ulterior, prin actele dispozitive ale colaboratorilor de poliție, i-a fost ridicat permisul de conducere, de care nu a putut dispune o perioadă îndelungată de timp, și anume 8 luni, astfel, fiindu-i restricționate anumite drepturi, garantate de Constituție, inclusiv în ceea ce privește libera circulație cu autovehiculul.

6. Totodată, în rezultatul acțiunilor organului de urmărire penală, în mod intenționat au fost pierdute probele acumulate în cadrul dosarului penal, și anume înregistrările video de la fața locului, ce au fost ridicate de la benzinăria „Vento”, unde a fost practic reținut de către organul de urmărire penală. După ce a atras atenția procurorului nominalizat de probe, acesta nu a luat măsurile respective pentru înlăturarea neajunsurilor, dimpotrivă le-a ignorat, indicând prin rechizitoriul întocmit că dosarul urmează a fi expeditat în judecată.

7. Reclamantul a afirmat că anume în rezultatul acțiunilor colaboratorilor de poliție, organului de urmărire penală și procurorului pe cauza penală, fiind anterior diagnosticat cu xxxxx, i s-a agravat starea sănătății, devenind xxxxx, fapt confirmat prin actele anexate. În acea perioadă de timp a fost nevoit să lipsească de la serviciu, pentru a fi prezent la acțiunile procesuale penale, iar ulterior pentru a-și demonstra nevinovăția, la examinarea judiciară a cauzei.

Toate aceste circumstanțe duceau zi de zi la agravarea sănătății sale, ce se demonstrează prin actele medicale anexate. Totodată, i-au fost cauzate suferințe enorme de ordin psihic, deoarece fizic și mintal nu putea înțelege un singur lucru și anume cum din persoană nevinovată, a devenit învinuit și apoi inculpat. La expirarea termenului de 15 zile de la momentul pronunțării sentinței definitive, procuratura nu i-a adresat nici o scuză publică în acest sens.

8. La adresarea sa cu o cerere de soluționare amiabilă către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, sperând să fie auzit, a solicitat să fie contactat pentru a-i fi reparat prejudiciul cauzat și aducerea scuzelor de rigoare, însă a fost ignorat.

9. Drept urmare a evaluării și expertizării sale psihologice pe circumstanțele date, conform concluziilor, a devenit cert și dovedit faptul declarat cu privire la înrăutățirea sănătății, ca rezultat al acțiunilor organului de urmărire penală și procurorului Iana Dărănuță în cauza penală.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

10. Prin încheierea consemnată în procesul-verbal al ședinței de judecată din 29 noiembrie 2022, a fost atrasă Procuratura Generală a Republicii Moldova, în calitate de intervenient accesoriu.

11. Prin hotărârea din 09 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată concretizată înaintată de Ion Eșanu. S-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Ion Eșanu prejudiciul moral în mărime de 80.000 de lei cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii și suma de 5.000 de lei cu titlu de cheltuieli (costul) pentru efectuarea expertizei extrajudiciare. În rest, s-au respins pretențiile ca neîntemeiate.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

12. La 09 august 2023 (contestatie) și la 14 august 2023, Ion Eșanu a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 09 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, prin care și-a exprimat dezacordul cu hotărârea emisă.

13. La 14 august 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 09 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând casarea acesteia, emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

14. Prin decizia din 09 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău s-au respins apelurile declarate de Ion Eșanu și Ministerul Justiției al Republicii Moldova

și s-a menținut hotărârea din 09 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

15. La 01 august 2024, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 09 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acesteia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

16. În susținerea recursului a invocat prevederile art. 432 alin. (1), lit. b) și e) din Codul de procedură civilă, motivând că decizia instanței de apel este arbitrară și se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor. Legiuitorul, în temeiul art.6 din Legea nr. 1545/1998 a prevăzut expres care sunt cazurile în care survine dreptul persoanei fizice/juridice la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Totodată, elucidarea cazurilor și condițiilor de răspundere patrimonială se face prin lege specială, Legea nr. 1545/1998. Astfel, unul din aceste drepturi este și devenirea definitivă și irevocabilă a sentinței de achitare (art.6 lit.a).

17. Recurentul a declarat că la adoptarea soluției instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Or, pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 1545/1998, necesită a fi întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Prin urmare, normele legale în cauză sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat. În context a citat prevederile art. 3 și art. 6 din Legea nr. 1545/1998. Coroborând norma legală menționată mai sus cu situația din prezenta speță, recurentul a notat că instanța de fond și apel corect au constatat că în privința intimatului/reclamantului Ion Eșanu a fost emisă sentință de achitare, iar acest aspect nici nu a fost negat sau contestat. Totuși, motivarea instanței de apel precum că reclamantul/intimatul este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legea nr. 1545/1998, dat fiind faptul că în speță se întrunesc temeiurile stabilite de art. 3 lit. a) și lit.c) și art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545/1998 este nefondată și eronată, în condițiile în care conform prevederilor art.3 alin.(1) din Legea nr. 1545/1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală [...], în condițiile normei enunțate, se deduce că nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului.

18. În ceea ce privește aplicarea în privința intimatului/reclamantului Ion Eșanu a măsurilor preventive, a notat că aplicarea acestor instrumente reprezintă o modalitate legală și necesară pentru o bună desfășurare a urmăririi penale, în vederea elucidării tuturor circumstanțelor. În acest sens, organul de urmărire penală, a avut obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor invocate în actul de sesizare, de a constata atât circumstanțele care dovedesc vinovăția, cât și cele care dezvinovătesc, precum și circumstanțele care atenuează sau agravează răspunderea penală. În această ordine de idei, în vederea invocării Legii nr. 1545/1998, este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. Or, instanța de fond, cât și instanța de apel urmau să indice expres care anume act normativ justifică răspunderea statului. Astfel, în sensul prevederilor enunțate rezultă expres că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite. Or, nu orice acțiune a organelor de urmărire penală și judecătorești atrage răspunderea instanță a Statului. Prin urmare, la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție, sau a unui eventual organ ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

19. De asemenea, în partea ce ține de acordarea prejudiciului moral, recurentul a precizat că art. 11 din Legea nr. 1545/1998 statuează criteriile de care depind mărimea concretă a compensației.

20. Recurentul a afirmat că pe durata acțiunilor procesuale și judecării cauzei penale în instanța de judecată, intimatului Ion Eșanu nu i-au fost încălcate drepturile procesuale, iar la materialele cauzei nu există nicio probă concludentă, pertinentă, utilă și veridică în confirmarea faptului că actele procedurale emise în privința intimatului de către organul de drept sunt calificate ca ilegale. Or, în corespundere cu norma art. 218 din Codul de procedură penală, instanța de judecată, constatând în procesul de judecată fapte de încălcare a legalității și a drepturilor omului, o dată cu adoptarea hotărârii, emite și o încheiere interlocutorie prin care aceste fapte se aduc la cunoștința organelor respective, persoanelor cu funcție de răspundere și procurorului. În speță intimatul își întemeiază pretențiile nu pe acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, procuraturii și instanței judecătorești, ci doar pe încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată.

Respectiv, drepturile procesuale ale reclamantului au fost respectate și realizate de către reprezentant și instanță.

21. Referitor la gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă, a indicat că reclamantul a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 246¹ alin. (3) din Codul penal, care prevede pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, în ambele cazuri cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport. În ceea ce vizează caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată, a menționat că pe parcursul examinării cauzei nu s-a atestat încălcări procesuale. Or, acestea nu au fost sesizate de către intimat. Durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată a constituit termenul cuprins în perioada 30 iunie 2019-06 decembrie 2019 adică 6 luni și respectiv, 08 decembrie 2019-28 iunie 2021-1 an și 6 luni.

22. Cu referire la suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice, recurentul a notat că prin noțiunea de prejudiciu moral se înțeleg suferințele psihice sau fizice cauzate prin acțiuni sau omisiuni care atentează la valorile nepatrimoniale ce aparțin persoanei din momentul nașterii sau la bunurile dobândite prin lege (viața, sănătatea, demnitatea și reputația profesională, inviolabilitatea vieții personale, secretul de familie și personal). Potrivit hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.9 din 9 octombrie 2006, cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral, obligația de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral (suferințe psihice sau fizice suportate) o exercită partea vătămată, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral acestea urmau să indice de către cine, în ce circumstanțe și în baza căror acțiuni/inacțiuni i-au fost cauzate suferințe morale (psihice) sau fizice, prin ce s-au manifestat acestea. Or, toate argumentele invocate poartă un caracter declarativ, formal. Astfel, a reiterat că suma solicitată cu titlu de despăgubire morală, este exagerată și inechitabilă suferințelor pretinse a fi suportate.

23. Pentru a pretinde în special la repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului pretins a fi încălcat în speță, intimatul în cererea de chemare în judecată urma să dovedească prejudiciul moral sub aspectul existenței (care suferințe fizice sau psihice) și prin care probe, se confirmă argumentele invocate de acesta (art. 117-119 în Codul de procedură civilă), or, nerespectarea principiului probațiunii statuat la art. 118 din Codul de procedură civilă va constitui o încălcare flagrantă a prevederilor art.6 CEDO. Referitor la suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice, a notat că prin noțiunea de prejudiciu moral se înțeleg suferințele psihice sau fizice cauzate prin acțiuni sau omisiuni care atentează la valorile nepatrimoniale ce

aparțin persoanei din momentul nașterii sau la bunurile dobândite prin lege (viața, sănătatea, demnitatea și reputația profesională, inviolabilitatea vieții personale, secretul de familie și personal). Potrivit hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.9 din 09 octombrie 2006, cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral, obligația de a dovedi faptul pricinuirii prejudiciului moral (suferințe psihice sau fizice suportate) o exercită partea vătămată, de aceea în cererea despre compensarea prejudiciului moral aceasta trebuie să indice de către cine, în ce circumstanțe și în baza căror acțiuni/inacțiuni i-au fost cauzate suferințe morale (psihice) sau fizice, prin ce se manifestă acestea. Or, intimatul nu a prezentat probe justificative care ar demonstra prezența unor suferințe cauzate. Toate argumentele invocate întru motivarea pretenției de încasare a prejudiciului moral, poartă un caracter strict declarativ, formal, fără a dispune de suport probatoriu și legal. Mai mult decât atât, suma încasată de către instanța de apel cu titlu de prejudiciu moral-80 000 de lei, este una exagerată și înechitabilă suferințelor pretinse a fi suportate, mai mult decât atât, în lipsa unor acte ce constată ilegalitatea acțiunilor întreprinse de către organul de urmărire penală.

24. Cu titlu informativ, în cazul atestării de către instanța de judecată a întrunirii condițiilor prevăzute de Legea nr. 1545/1998, a invocat jurisprudența națională privind cuantumul prejudiciului moral acordat persoanelor ce au intentat acțiuni în ordinea Legii nr 1545/1998, care au fost achitate din start: L. Punga și A. Punga vs MJ, MAI, PG (dosarul nr. 2ra-1217/19) - 5 000 de lei pentru fiecare; M. Vataga vs MJ, intervenient accesoriu PG (dosarul nr. 2ra-991/22) - 30 000 de lei; V. Sîmboteanu vs. MJ, intervenient accesoriu PG (dosarul nr.2ra-278/20)-50 000 de lei. La fel, a menționat cauze din practica națională referitor la cuantumul prejudiciului moral acordat persoanelor inițial condamnate, ulterior achitate: V. Rusu vs MJ, intervenient accesoriu PG (dosarul nr. 2ra-458/21) - 20 000 de lei; Teodor Constantin vs MJ, intervenient accesoriu PG (dosarul nr. 2ra-1018/19) - 50 000 de lei; V. Vdovîi vs MJ, intervenienți accesorii MF, PG, SV, A.Popenco (dosar nr. 2ra-1657/22) - 50 000 de lei; Gh. Cojocaru vs. MJ, intervenient accesoriu PG (dosarul nr. 2ra-331/22) - 60 000 lei. În cauza S. Zafronschii vs MJ, intervenient accesoriu PG (dosar nr. 2ra-1162/22), s-a dispus încasarea a 400 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, însă circumstanțele cauzei sunt cu mult mai grave. Comparativ cu situația prezentului reclamant, S. Zafronschii a fost inițial achitat (soluție menținută de instanța de apel), ulterior condamnat, apoi rejudecat, iarăși condamnat și în final - procesul s-a încetat (pe motiv că există hotărâri ale organului de urmărire penală asupra acelorași persoane pentru aceleași fapte de scoatere a persoanelor de sub urmărire penală).

25. La 19 august 2024, Ion Eșanu a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 09 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acesteia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, remiterea cauzei spre rejudecare în alt complet de judecată.

26. În susținerea recursului, recurentul reiterând, în esență, circumstanțele speței, a invocat că instanțele de judecată examinând cauza civilă nu au ținut cont de suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice suportate.

27. Totodată, a menționat hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr 9 din 09 octombrie 2006 cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a legislației ce reglementează repararea prejudiciului moral. La fel, a precizat că argumentele sale au vizat concret persoanele ce reprezintă organul de urmărire penală și procuratura, ce i-au cauzat suferințe și prejudicii, nefiind examinată cauza conform normelor legale.

28. De asemenea, cu referire la prevederile art. 2036 alin. (1), (2), art. 2037 din Codul civil, a indicat că hotărârile contestate nu conțin interpretarea justă normelor citate. Interpretarea eronată a normelor legale, justifică casarea hotărârilor contestate prin prisma temeiurilor art. 432 alin.(1) lit.a),e) din Codul de procedură civilă.

29. La 30 august 2024 Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților și intervenientului accesoriu copiile recursurilor declarate, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire, extrasele din poșta electronică, anexate la materialele dosarului (Vol.II, f.d.53-58).

30. Intimații și intervenientul accesoriu nu au făcut uz de drepturile procedurale și nu au depus referințe la cererile de recurs.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

31. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția

temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

32. Art. 434 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

33. Art. 431 din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

(3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

(4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

34. Art. 440 din Codul de procedură civilă:

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

35. Art. 432 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.”

36. Art. 442 din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.

(3) Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.”

37. Art. 444 din Codul de procedură civilă:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.432 alin.(1) lit.e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

38. Art. 445 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: e) să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.”

39. Art. 53 din Constituția Republicii Moldova:

„(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

40. Art. 2007 din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019:

„(1) Prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri: a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea.”

41. Art. 2036 din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019:

„(1) În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

(2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.

(3) Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.”

42. Art. 2037 din Codul civil, în redacția din 01 martie 2019:

„(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

(2) Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

(3) La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.”

43. Art. 1 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 (în continuare Legea nr.1545/1998):

„Prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.”

44. Art. 3 din Legea nr. 1545/1998:

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.”

45. Art. 6 din Legea nr. 1545/1998:

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare.”

46. Art. 7 din Legea nr. 1545/1998:

„În cazurile menționate la art.3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie:

d) amenzile percepute ca urmare a executării sentinței judiciare și cheltuielile de judecată suportate de persoana fizică în legătură cu acțiunile ilicite;

e) sumele plătite de ea pentru asistența juridică;

g) cheltuielile efectuate în legătură cu chemările în organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanța judecătorească.”

47. Art. 10 din Legea nr. 1545/1998:

„Dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art.6.”

48. Art. 11 din Legea nr. 1545/1998:

„(1) Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare:

a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă;

b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată;

c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei;

d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată;

e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei;

f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice;

g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate;

h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

(2) Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art.219 alin.(4) din Codul de procedură penală.

(3) În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.”

49. Art. 13 din Legea nr. 1545/1998:

„(1) Repararea prejudiciului specificat la art.7 lit.a), c)-g) și în capitolul III se efectuează din contul bugetului de stat, iar în cazul când prejudiciul a fost cauzat de organul de urmărire penală întreținut din bugetul local - din contul acestui buget.”

50. Art. 219 din Codul de procedură penală:

„La evaluarea cuantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare suferințele fizice ale victimei, gravitatea și persistența suferințelor psihice, inclusiv legate de incapacitatea de a se apăra pe sine ori alte persoane, prejudiciul agrement sau estetic, pierderea speranței în viață, pierderea onoarei prin defăimare, suferințele psihice provocate de decesul rudelor apropiate etc.”

51. Art. 82 din Codul de procedură civilă:

„Cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat, taxa de timbru și cheltuielile de judecare a cauzei.”

52. Art. 90 din Codul de procedură civilă:

„Din cheltuielile de judecare a cauzei fac parte: g) cheltuielile de efectuare a expertizei.”

53. Art. 94 din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârîului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.”

ASPECTE DE PROCEDURĂ

54. Cu referire la termenul de depunere a recursurilor, instanța de recurs menționează că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat la 09 aprilie 2024. Copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată participanților la proces la 14 iunie 2024, inclusiv prin intermediul poștei electronice către Ministerul Justiției al Republicii Moldova (Vol.I, f.d.213-213 verso). Astfel, recursul depus la 01 august 2024 de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova, sunt în termen. La fel, este în termen recursul declarat la 19 august 2024 de către Ion Eșanu, or lipsesc, date despre recepționarea deciziei integrale expediate la 14 iunie 2024, prin intermediul poștei terestre.

MOTIVAREA INSTANȚEI

55. Verificând legalitatea actelor judecătorești contestate în limitele controlului judiciar, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecății, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție considerând recursurile admisibile, urmează a respinge recursul declarat de Ion Eșanu și a admite recursul formulat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu modificarea deciziei instanței de apel și a

hotărârii primei instanțe în partea încasării prejudiciului moral prin diminuarea cuantumului acestuia, din motivele ce succed.

56. Recapitulând esența litigiului, instanța de recurs notează că reclamantul, prin sentința din 29 aprilie 2021 a Judecătorei Chișinău, a fost achitat de comiterea infracțiunii prevăzute de art.xxxxx din Codul penal, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii. S-a emis o încheiere interlocutorie în privința faptelor de încălcare a legalității (Vol. I, f.d.7-10, 81-82). Iar prin decizia din 28 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins recursul procurorului în Procuratura municipiului Chișinău ca fiind nefondat, menținând hotărârea atacată fără modificări, fiind irevocabilă (Vol.I, f.d.47-61).

57. Potrivit rechizitoriului și ordonanței de punere sub învinuire, Ion Eșanu a fost învinuit că la 30 iunie 2019, în jurul orei 07:31, urmărind scopul eschivării de la recoltarea probelor biologice în cadrul examenului medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii ei, anterior fiind la volanul automobilului de model „xxxxx”, cu număr de înmatriculare xxxxx, în timp ce se afla în parcare la stația PECO „Vento”, amplasată pe str. N. Testemițanu nr.9/1, mun. Chișinău, a încălcat cerințele art.14 din Regulamentul Circulației Rutiere. Fiind suspectat de conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică, a fost supus de către colaboratorii Inspectoratului Național de Patrulare alcool-testerului „Drager”, însă a refuzat. Ulterior, fiind supus examinării alcoolscopice la DRN al MS RM, pentru stabilirea stării de ebrietate și a naturii acesteia, s-a stabilit concentrația vaporilor de alcool în aerul expirat de 0,76 mg/l. Respectiv, în cadrul examinării, Ion Eșanu a refuzat prelevarea probelor biologice și anume a probei de sânge, încălcând astfel prevederile pct.21 din HG nr.296 din 16 aprilie 2009 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de testare alcoolscopice și examinare medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei. Organul de urmărire penală a calificat acțiunile lui Ion Eșanu în baza art.xxxxx din Codul penal, refuzul conducătorului mijlocului de transport de la recoltarea probelor biologice în cadrul examenului medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii ei.

58. Prin cererea de chemare în judecată formulată, concretizată în cadrul examinării, reclamantul a solicitat încasarea sumei de 5 000 de lei, cu titlu de cheltuieli de judecată pentru efectuarea expertizei extrajudiciare, a sumei de 1.000.000 de lei cu titlu de prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii (Vol.I, f.d.2-4).

59. Prima instanță judecând cauza în fond, prin hotărârea din 09 august 2023, a admis parțial cererea de chemare în judecată concretizată înaintată de Ion Eșanu. A încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Ion Eșanu prejudiciul moral în mărime de 80.000 de lei cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale

procuraturii și suma de 5.000 de lei cu titlu de cheltuieli (costul) pentru efectuarea expertizei extrajudiciare. În rest, respins pretențiile au fost respinse ca neîntemeiate (Vol.I, f.d.136, 142-160).

60. Verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, prin decizia din 09 aprilie 2024, Curtea de Apel Chișinău a respins apelurile declarate de Ion Eșanu și Ministerul Justiției al Republicii Moldova și a menținut hotărârea din 09 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (Vol. I, f.d.195-212).

61. Pentru a decide astfel, instanța de apel redând prevederile art.5 alin. (1), (2), art. 7 alin.(1), art. 27 alin. (1) din Codul de procedură civilă, art. 9 alin. (1) și (2) din Codul civil (versiunea după modernizare), art. 1, art. 2 alin. (1), art. 10, art. 6, art. 3 alin. (1) lit. a) și alin. (2), art. 11 alin. (1) și (3) din Legea nr. 1545/1998, art. 2007 alin. (1) din Codul civil, a conchis că Ion Eșanu dispune de dreptul de a solicita repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în baza Legii nr. 1545/1998, deoarece prin sentința din 29 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, privind achitarea lui Ion Eșanu, învinuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art.xxxxx din Codul penal, pe motiv că fapta acestuia nu întrunește elementele infracțiunii (din lipsa laturii obiective a acestei infracțiuni, mai mult ca atât inculpatul nu este nici subiect al acestei infracțiuni, deoarece nu a condus mijlocul de transport și nu-i putea fi corelată obligația de supunere a unui test), se atestă cert că, reclamantul este în drept să pretindă repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, prin prisma Legii nr.1545/1998 indicată supra. De altfel, art. 284 alin. (1) din Codul de procedură penală stabilește expres că, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată. Raportând la caz prevederile enunțate, reieșind din constatările relatate, instanța ierarhic inferioară a reținut că instanța de fond just a stabilit că condițiile necesare pentru reținerea răspunderii statului pentru faptele comise de agenții săi sunt întrunite în speță. Prin acțiunile de urmărire penale desfășurate în privința lui Ion Eșanu au fost aduse atingere principiului general, conform căruia nicio persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere, precum și au avut un caracter intruziv în sfera drepturilor subiective ale reclamantului, cât și faptul că, sunt întrunite condițiile din Legea nr. 1545/1998.

62. Cu referire la prevederile enunțate și rezultând din specificul acțiunii, instanța de apel a constatat că instanța de fond cu aplicarea corectă a legii materiale care guvernează raportul juridic litigios, creând condiții obiective participanților la proces, justificat a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii și corect a determinat mărimea compensației pentru prejudiciul moral cauzat

lui Ion Eșanu, ca urmare a tragerii ilegale la răspundere penală, fiind stabilită suma de 80.000 de lei cu titlu de prejudiciu moral. Instanța de apel a respins alegațiile apelantului Ion Eșanu precum că instanța de fond eronat a apreciat cuantumul prejudiciului moral la suma de 80.000 de lei contrar solicitărilor acestuia de încasare a sumei de 1.000.000 de lei. Unul dintre criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

63. Referitor la repararea prejudiciului material sub formă de cheltuieli pentru expertiza extrajudiciară în sumă de 5.000 de lei, instanțele ierarhic inferioare în contextul prevederilor art. 94 alin. (1) art. 82, art. 90 lit. g) din Codul de procedură civilă, având în vedere admiterea în parte a pretențiilor reclamantului, subsecvent au admis pretenția de încasare a cheltuielilor de judecată pentru efectuarea expertizei extrajudiciare în cuantum de 5.000 de lei.

64. Instanța de recurs efectuând în limitele recursurilor declarate controlul judiciar al deciziei instanței de apel, constată că instanțele ierarhic inferioare au identificat corect cadrul juridic și natura drepturilor încălcate, însă nu au ținut cont de criteriile legale pentru cuantificarea prejudiciului moral. Din acest motiv, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție respinge recursul declarat de Ion Eșanu, admite recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, cu modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, în sensul diminuării cuantumului prejudiciului moral încasat.

65. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că, repararea prejudiciului în temeiul Legii nr. 1545/1998 se realizează în condițiile acesteia, or, urmează a fi confirmată existența criteriilor ce acordă dreptul persoanei la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești.

66. Referitor la pretenția lui Ion Eșanu privind încasarea prejudiciului moral cauzat în mărime de 1.000.000 de lei, instanța de recurs reține că deși a fost solicitată în cuantumul enunțat, prima instanța a dispus admiterea acesteia în sumă de 80.000 de lei, fiind apreciată de către instanța de apel ca fiind justă.

67. Totodată, instanțele de judecată au notat că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru

prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

68. În această ordine de idei, instanța de recurs nu neagă dreptul reclamantului/recurent la repararea prejudiciului moral cauzat, de altfel, instanțele ierarhic inferioare întemeiat au constatat existența acestuia și dreptul lui Ion Eșanu la repararea acestuia. Art. 10 din Legea nr. 1545/1998 stipulează că dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilit de prezenta lege apare în cazurile specificate la art.6, doar că instanțele eronat au stabilit cuantumul acestuia.

69. Instanța de recurs în contextul prevederilor art.11 alin.(1) din Legea nr. 1545/1998, relevă că mărimea concretă a compensației pentru repararea prejudiciului moral se determină luându-se în considerare criteriile reglementate exhaustiv. Coroborând normele legale citate privind repararea prejudiciului cu circumstanțele de fapt stabilite, în rezultatul lezării drepturilor, lui Ion Eșanu i-a fost cauzat prejudiciu moral, mărimea compensației căruia se determină conform art. 11 din Legea nr. 1545/1998. Unul dintre criteriile generale este echitatea, care impune ca indemnizația să reprezinte o despăgubire justă și completă. Astfel, instanțele ierarhic inferioare au constatat corect dreptul lui Ion Eșanu la repararea prejudiciului moral, însă suma de 80 000 de lei acordată este exagerată și excesivă în raport cu criteriile stabilite și principiul echității.

70. La caz, instanța de recurs reiterează că materialele cauzei atestă că potrivit rechizitoriului și ordonanței de învinuire, la 30 iunie 2019, în jurul orei 07:31, Ion Eșanu urmărind scopul eschivării de la recoltarea probelor biologice în cadrul examenului medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii ei, anterior fiind la volanul automobilului de model „xxxxx”, cu număr de înmatriculare xxxxx, în timp ce se afla în parcare stației PECO „Vento”, amplasată pe str. N. Testemițanu nr.9/1, mun. Chișinău, a încălcat cerințele art.14 din Regulamentul Circulației Rutiere. Fiind suspectat de conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică, a fost supus de către colaboratorii Inspectoratului Național de Patrulare alcool-testerului „Drager”, însă a refuzat. Ulterior, fiind supus examinării alcoolscopice la DRN al MS RM, pentru stabilirea stării de ebrietate și a naturii acesteia s-a stabilit concentrația vaporilor de alcool în aerul expirat de 0,76 mg/l. În cadrul examinării, Ion Eșanu a refuzat prelevarea probelor biologice și anume a probei de sânge, încălcând astfel prevederile pct.21 din HG nr.296 din 16 aprilie 2009 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de testare alcoolscopice și examinare medicală pentru stabilirea stării de ebrietate și naturii ei. Organul de urmărire penală a calificat acțiunile lui Ion Eșanu în baza art.xxxxx din Codul penal, refuzul conducătorului mijlocului

de transport de la recoltarea probelor biologice în cadrul examenului medical în vederea stabilirii stării de ebrietate și a naturii ei. Iar în rezultatul cercetării judecătorești, s-a constatat lipsa temeiului de tragere la răspundere penală și nevinovăția lui Ion Eșanu, fiind emisă încheiere interlocutorie de către prima instanță (Vol.I, f.d.81-82).

71. De altfel, urmează a fi punctat faptul că infracțiunea incriminată lui Ion Eșanu face parte din categoria infracțiunilor ușoare. Urmărirea penală, examinarea cauzei în instanțele de judecată, finalizată cu achitarea lui Ion Eșanu, a durat aproximativ 2 ani. Prin sentința din 29 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, Ion Eșanu a fost achitat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. xxxxx din Codul penal, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii, fiind menținută prin decizia din 28 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău (Vol.I, f.d.7-20, 47-61). Totodată, a fost emisă încheiere interlocutorie în vederea soluționării faptelor de încălcare a legislației redactate în aceasta și întreprinderii măsurilor de rigoare întru eliminarea unor circumstanțe similare în viitor. La fel, prin raportul de expertiză extrajudiciară psihologică nr. 55 din 03 iunie 2022, s-a concluzionat că Ion Eșanu a suportat prejudiciu moral cu grad înalt de severitate. Urmare a evenimentelor psihotraumatizante, intentarea nejustificată a cauzei penale în temeiul art. xxxxx din Codul penal, Ion Eșanu a dezvoltat suferințe psihice: xxxxx, etc.; suferințe fizice: xxxxx, etc (Vol.I, f.d.23-40).

72. Deși aceste acțiuni în mod sigur au generat un prejudiciu moral, însă circumstanțele cauzei nu justifică cuantumul de 1.000.000 de lei solicitat de reclamant, precum și nici cuantumul de 80.000 de lei încasat de instanțele ierarhic inferioare, însă suma de 35.000 de lei reprezintă un quantum rezonabil, reflectând o evaluare justă a daunelor compensatoare corespunzătoare gravității și naturii suferințelor psihice suportate de reclamant ca urmare a acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii. Scopul acordării daunelor morale este compensatoriu, nu punitiv. Quantumul despăgubirii încasat de instanțele ierarhic inferioare este disproporționat în raport cu circumstanțele speței. Principiul proporționalității impune un just echilibru între caracterul ilicit al ingerinței și intensitatea efectivă a impactului asupra persoanei, evitându-se transformarea despăgubirilor morale într-o sursă de îmbogățire fără just temei. Determinarea cuantumului despăgubirii nu este o chestiune de oportunitate sau de echivalare simbolică, ci una care trebuie să fie guvernată de criterii obiective, prevăzute de art. 11 din Legea nr. 1545/1998 și dezvoltate în jurisprudența constantă a Curții Supreme de Justiție și a Curții Europene a Drepturilor Omului.

73. Prin urmare, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe urmează a fi modificate prin diminuarea cuantumului prejudiciului moral

încasat de la 80.000 de lei la 35.000 de lei, ca fiind unul suficient în atenuarea suferințelor psihice și fizice cauzate reclamantului, fiind echitabil și rezonabil. Diminuarea acestuia este justificată de mai mulți factori, printre care: caracterul limitat al măsurilor de constrângere aplicate, fiind ridicat doar permisul de conducere; inexistența unei condamnări definitive sau a unui regim de detenție, or, reclamantul nu s-a aflat în detenție, fiind achitat prin sentință; absența prejudiciilor profesionale ireversibile/existența prejudiciului afectării sănătății, or, raportul de expertiză extrajudiciară psihologică indică despre prejudiciul moral cu grad înalt de severitate ca urmare a suferințelor psihice și fizice; lipsa dovezilor privind stigmatizare publică sau marginalizare profesională; comparabilitatea cu alte spețe soluționate de instanțele naționale; învinuirea în comiterea unei infracțiuni ușoare.

74. De altfel, potrivit jurisprudenței constante a Curții Supreme de Justiție, în cazurile în care s-a produs o limitare neîntemeiată și ilicită a drepturilor și libertăților fundamentale, compensația trebuie să fie reală, proporțională și efectivă. Totodată, despăgubirea trebuie să reflecte caracterul grav al prejudiciului moral, iar o sumă simbolică sau redusă poate fi calificată drept o reparație inadecvată în sensul Convenției.

75. Mai mult, cuantumul de 35.000 de lei stabilit cu titlu de prejudiciu moral este în concordanță cu practica Curții Supreme de Justiție în cauze similare, în care despăgubirile au fost acordate în temeiul Legii nr. 1545/1998. Potrivit practicii recente, în esență, la determinarea cuantumului prejudiciului moral în temeiul acestei legi a ținut cont de reperele jurisprudențiale conturate, ajustând cuantumul prejudiciului moral în vederea asigurării uniformității practicii judiciare.

76. Cu titlu de jurisprudență națională relevantă, instanța de recurs menționează cauzele: nr. 2ra-287/24, V. Vreamea vs. Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală – (achitat prin decizie; a durat urmărirea penală și examinarea cauzei aproximativ 3 ani, învinuit în comiterea unei infracțiuni mai puțin grave)- a fost considerat rezonabil prejudiciu moral în cuantum de 20.000 de lei, în temeiul Legii nr.1545/1998; 2ra-98/23, M. Culicovschi vs. Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală – (scos de sub urmărire penală, bănuț în comiterea unei infracțiuni ușoare)- a fost considerat rezonabil prejudiciu moral în cuantum de 15.000 de lei, în temeiul Legii nr.1545/1998; 2ra-858/23, A. Plîngău vs. Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală – (achitat prin sentință, învinuit în comiterea unei infracțiuni ușoare)- a fost considerat rezonabil prejudiciu moral în cuantum de 15.000 de lei, în temeiul Legii nr.1545/1998.

77. Prin raportare la practica judiciară amintită, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție observă că instanțele naționale au acordat

despăgubiri între 15.000 de lei și 20.000 de lei, în funcție de gravitatea acuzațiilor, măsurile preventive aplicate, durata procedurilor, intensitatea ingerinței în drepturile fundamentale și existența unor consecințe probatoriu dovedite.

78. Totuși, reieșind din faptul admiterii de către autoritățile statului a unor încălcări grave de procedură în cauza penală, fapt confirmat prin încheierea interlocutorie în cazul concret, despăgubirea urmează a fi cuantificată la o valoare mai mare decât în cazuri similare.

79. În consecință, Completul de judecată apreciază că o compensație de 35.000 de lei reprezintă o reparație echitabilă, suficientă și proporțională, fiind pe deplin în concordanță atât cu standardele Curții Europene a Drepturilor Omului, cât și cu jurisprudența națională relevantă. Având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile prejudiciului moral, suferințele morale, starea de stres și frustrare cauzate reclamantului, instanța de recurs reiterează că suma de 35.000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii, constituie un quantum ce ar compensa suferințele avute și poate fi interpretată drept o satisfacție echitabilă pentru reclamant, totodată fiind corelativă și comparabilă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar și cea națională în spețe similare. Această valoare patrimonială este suficientă pentru a oferi reclamantului satisfacție morală pentru prejudiciile morale suferite, cu respectarea principiului proporționalității și a justului echilibru între natura valorilor nepatrimoniale lezate și sumele acordate. Scopul acordării daunelor morale constă în realizarea, în primul rând, a unei satisfacții morale pentru suferințele de același ordin, și nu a unei satisfacții patrimoniale.

80. Legislația în vigoare obligă instanțele de judecată la determinarea cuantumului prejudiciului moral de a ține cont de criteriile stabilite de legiuitor, specificate în art. 11 alin.(1) din Legea nr.1545/1998, precum și de cel al echității constatat reflectat în jurisprudența CtEDO și cea națională.

81. La acest capitol, instanța de recurs reține și argumentele recurentului/pârât referitor la faptul că mărimea despăgubirilor trebuie stabilită astfel, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor, partea urmând să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit.

82. În această ordine de idei, instanța de recurs relevă că practica judiciară constantă denotă că, aprecierea prejudiciului moral se face în raport cu criteriile amintite anterior, inserate în art. 11 din Legea nr. 1545/1998, iar suma apreciată să nu fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană.

83. Prin prisma celor enunțate și ținând cont de criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel, încât să asigure efectiv o compensare suficientă și nicidecum exagerată a prejudiciului moral cauzat, fiind menținut echilibrul între daunele efectiv pricinuite și suma acordată, instanța consideră că suma de 35.000 de lei va constitui o satisfacție echitabilă pentru reclamant în circumstanțele speței. De altfel, scopul satisfacției echitabile este de a repara prejudiciul cauzat reclamantului ca urmare a evenimentelor contrare Convenției (Scozzari și Giunta împotriva Italiei, 13 iulie 2000, p. 248-250). CtEDO a reiterat că scopul sumelor acordate cu titlu de satisfacție echitabilă este de a asigura repararea exclusivă a prejudiciilor suferite de către părțile interesate, în măsura în care acestea constituie o consecință a încălcării care nu poate fi remediată în alt mod. Scopul despăgubirilor acordate de Curte cu titlu de daune morale este recunoașterea încălcării unui drept fundamental care a cauzat un prejudiciu moral, ca de exemplu suferința fizică sau psihică, și acestea sunt cifrate astfel încât să reflecteze cu aproximație gravitatea acestui prejudiciu. Prin urmare, legătura de cauzalitate între încălcarea invocată și daunele morale poate fi prezumată, fără ca reclamantii să aibă obligația de furniza probe suplimentare ale suferinței lor.

84. Susținerile reclamantului, în sensul că acțiunile desfășurate i-au lezat drepturile, nu pot fi negate, totuși, în circumstanțele speței, acestea nu justifică existența și întinderea unui prejudiciu moral conform solicitărilor în cuantum de 1.000.000 de lei, precum cel încasat de către instanțele ierarhic inferioare în mărime de 80.000 de lei. Mai mult, nu s-a demonstrat că starea de sănătate a reclamantului s-a agravat anume în rezultatul cauzei penale, doar certifică stabilirea diagnozei, fără o legătură cauzală cu fapta. Consultația xxxxx atestă existența xxxxx (Vol.I, f.d.41-42). La fel, în trimiterea-extras medicală pentru perioada 16 august 2021-23 august 2021 se menționează că xxxxxx (Vol.I, f.d.62 verso). Deși în raportul de expertiză extrajudiciară se indică o acutizare a xxxxx (Vol.I, f.d.37), fiind o constatare a expertului judiciar care a întocmit raportul la solicitarea reclamantului Ion Eșanu de a-i fi evaluate suferințele sale fizice și psihice dezvoltate în urma acțiunilor organelor de drept. Însă la materialele cauzei lipsește o concluzie a medicului de specialitate-xxxxx, care ar reflecta evoluția bolii ca urmare a cauzei penale intentate în privința reclamantului. Respectiv, nu justifică prejudiciul moral în cuantumul solicitat.

85. Scopul acordării daunelor morale constă în realizarea, în primul rând, a unei satisfacții morale pentru suferințele de același ordin, dar nu a unei satisfacții patrimoniale. În opinia instanței de recurs, suma de 35.000 de lei este în măsură să atenueze suferințele psihice și fizice cauzate reclamantului, fiind o despăgubire echitabilă și corespunzătoare criteriilor de

despăgubire stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin jurisprudența sa.

86. În ceea ce privește cheltuielile de judecată solicitate de Ion Eșanu în mărime de 5.000 de lei suportate pentru efectuarea expertizei extrajudiciare psihologice, în cauza respectivă, instanța de recurs reține că justificat prin prisma art. 94, art. 90 alin.(1) lit. g) din Codul de procedură civilă, prima instanță a dispus încasarea acestora cu titlu de prejudiciu material, soluție menținută corect de instanța de apel. Acestea sunt confirmate prin bonul de plată seria QL nr. 976506 din 18 mai 2022 (Vol.I, f.d. 43).

87. Alte argumente invocate de recurenți, în susținerea poziției, nu pot fi reținute de către instanța de recurs, deoarece se axează pe circumstanțele care au fost constatate și elucidate pe deplin cu respectarea normelor de drept.

88. Curtea Europeană cu referire la art. 6§1 CEDO amintește că, potrivit jurisprudenței sale constante, hotărârile judecătorești trebuie motivate astfel încât să indice de o manieră suficientă motivele pe care se fondează.

89. Implicit, instanța de recurs a punctat doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze, ceea ce este admisibil prin prisma jurisprudenței CtEDO (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, § 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, § 84).

90. Coroborând circumstanțele ce preced, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție respinge recursul declarat de Ion Eșanu și admite recursul depus de Ministerul Justiției al Republicii Moldova cu modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe în partea încasării prejudiciului moral prin diminuarea cuantumului acestuia până la 35.000 de lei, iar în rest le menține.

91. Din aceste motive, în conformitate cu art. 442, art.444, art.445 alin. (1) lit. e), alin.(3) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Respinge recursul declarat de Ion Eșanu.

Admite recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Modifică decizia din 09 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 09 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Eșanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, în partea încasării prejudiciului moral,

prin micșorarea cuantumului acestuia de la 80.000 (optzeci mii) de lei până la 35.000 (treizeci și cinci mii) de lei.

În rest menține decizia din 09 aprilie 2024 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 09 august 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Gheorghe Stratulat

Elena Croitor